

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

ליוצני החדור לאן?

ותשחק ליום אחרון

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

ותשחק ליום אחרון | ליצני הדור לאן?

קפלוהו. אעפ"כ היו מליצין אחריו ואומרים הרי נעשה וכי לא היה משה אומר שישרה שכירתו אצלנו.

נפשם מיחלת להחשב גאולים ויודעים המה שרק כשישרה הקב"ה שכירתו ביניהם ישובו למעלת אבותם, וזו היא ליצנותם מכיון שבמוצאי יום הכיפורים נאמר למשה "סלחתי כדבריך" וירד עם הלוחות השניות בידו החל העולם לנהוג על פי הכתוב והמצוה בתורה, והזווג הנפלא שפעל גדול הדור עמרם שנשא את דודתו מאוס הוא ומעתה לפני המקום, ואם כן איך אפשר שתשרה השכינה על ידי בן עמרם שיצירתו בעבירה מאחר שניתנה תורה ונאסרת הדודה כערוה ממש. וליצנות זו מעמיקה ומתבססת בשלשת החדשים שהמשכן המוכן מקופל ולא נבנה ואין השכינה שרויה עדין בישראל.

וכונת הקב"ה היתה להעמיד המשכן בחדש שנולד בו יצחק אבינו, וכשהגיע אותו החדש אמר הקב"ה למשה ביום החדש הראשון תקים את המשכן.

באותה שעה אמרה רוח הקדש: תאלמנה שפתי שקר - אותם שמתלוצצים אחר משה.

ונראה לפרוץ טענתם וליצנותם שהרי תכליתם לשוב למעלת אבותם בסוד אלוה עלי אהליהם שכבר גלה רש"י בשבת (נה) שיעקב אשר היה נשוי שתי אחיות היה עושה בארבעת אהלי נשיו - מעמיד מטה לשכינה, ובאותו אהל שהוא רואה בו השכינה הוא בא ולן. טעם אחר עד שלא נבנה אהל מועד היתה שכונה מצויה באהלי צדיקים.

הא קמן, שהשכינה שרויה גם באהלי צדיקים שעתידיים להאסר לאחר מתן תורה כיעקב שנשא שתי אחיות, ואם כן תשכן גם במעשה ידיו של משה איש האלקים לכשיגיע זמן הרצוי לפניו יתברך. וכשם שנבחר הוא להיות מקבל התורה מידו של מקום ולכפוף את העולם כולו לממשלת התורה האוסרת לאדם הגדול שהשגתו מרובה לומר אנכי הרואה סוד מטעמי המצוות בכחות העליונים שראוי לי לפי שורש נשמתו.

וכיון שאמר לו האלקים להקים את המשכן התחיל שוחר עליהם שנאמר ותשחק ליום אחרון.

אמר להם בואו שנקים את המשכן התחילו טוענים ובאים אצלו, וכמה חכמים היו שם ובאו אצל משה ולא היו יכולים להקימו. מה עשו נטלו כל אחד מלאכתו ובאו אצל משה ואומרים:

הי קרשים, הרי בריחים, וכיון שראה אותם משה מיד שרתה עליו רוח הקדש והקימו. (שמות רבא, נב ג)

הורנו ולמדנו הגר"ח ואלו'ין ב'נפש החיים': (שער א' פרקים כא כב) זו היתה כל ענין עבודתם של האבות וכל הצדיקים הראשונים שקימו את התורה קודם נתינתה, לא שהיו מצוים ועושים כך מצד הדין, רק מצד השגתם בטוהר שכלם התקונים הנוראים הנעשים בכל מצוה בהעולמות והכחות העליונים והתחתונים, ומאיך הפגמים הגדולים והחרבן וההריסה ח"ו שיגרמו בהם אם לא יקימום.

והשיגו ענינו הכחות העליונים והתחתונים וחקות שמים וארץ ומשטרם, וסדרי הנהגתם והתקשרותם והרכבתם על ידי עניני מעשי האדם, ועל פי סדר וענין זה היה כל אחד מהם מתהלך ומתנהג בכל עניניו כפי שראה והשיג התקונים העליונים לפי שרש נשמתו.

וכן הענין בעמרם שהיה גדול הדור (סוטה יג.) ונשא ויכבד דודתו שהשיג שלפי שורש נשמתו יגרם תקונים גדולים בכחות ועולמות העליונים אם ישא את דודתו וכן זכה ויצאו מזווגם משה, ואהרן ומרים.

וזה אחד מהטעמים של נתנה תורה לאבות הקדושים שאם היתה נתנת להם לא היה עמרם רשאי לישא דודתו אף אם היו משיגים שכן ראוי להם לפי שורש נשמתם.

ומשבא משה והורידה לארץ לא בשמים היא, ולזה סיימה התורה 'ולא קם נביא כמושה' שאין שום נביא רשאי לחדש דבר מעתה. כי טעמי המצוות עד תכליתם לא נתגלו עדין לשום אדם בעולם אף למשה רבנו ע"ה כי התורה הקדושה אצולה מלמעלה ראש ומעל לכל ההשגות ואיך אפשר שיהא הדבר מסור להשגת שום אדם לשנות מהלכתם וסדר זמנם על פי רחב דעתו והשגתו.

והנה הגלות אינו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו, וכשיצאו ממצרים אע"פ שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, ורק כשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכירתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים, ולכן נשלם הספר בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד. (הקדמת הרמב"ן לספר שמות).

תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק וגאוה ובוז.

מדבר במשה בשעה שאמר הקב"ה לעשות לו משכן מיד אמר משה לישראל: ויקחו לי תרומה, היה משה עושה במשכן והיו ליצני הדור אומרים אפשר שהשכינה שורה על ידי בן עמרם. ואמר ר' יוחנן ששה חדשים היה עוסק במשכן שלשה חדשים עשאוהו, ועוד שלשה חדשים

**ורק כאשר נכוף ראשו
לשוב אליו באמת, נעקר
את הוללות הפורים
הרחובית ונעצר את
שפלותנו להיות ביום
זה ככל העמים, ונתפש
מטה עוז של תפלת
הרבים הזועקים כאילת
השחר: קלי קלי למה
עזבתני ותוסף אסתר
לדבר לפני מלכו של
עולם ותברך ותתחנן
לו על עם ה' כי נפלו
בחרב ועל כרם בן שמן
אשר ניתן למשיסה -
תדד שנתו ויושיע לעם
סגולתו וצאן מרעיתו
וימי הפורים לא יעברו
מתוך היהודים**

ב.

עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון

מהו ליום אחרון שכל מתן שכן של צדיקים מתוקן להם לעולם הבא הווי ותשחק ליום אחרון.

מעשה ברבי אבהו שהיה מסתלק מן העולם וראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא, התחיל שמח ואמר כל אלין דאבהו - ואני אמרתי לריק יגעתי, לתהו והבל כחי כליתי. אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלקי. (שם)

ר' אבהו כי הווי אתי ממתבתא לבי קיסר היו השפחות שבבית הקיסר יוצאות לקראתו ושרות לפניו: רבה דעמיה - נשיא בעמו, מדברנא דאומתיה - מנהיג אומתו, בוצינא דנהורא - על שהיה קלסתר פניו מבהיק והיתה זהרורית מבהיקה ממנו - ברוך בואך לשלום. (כתובות יז. וברש"י)

לכאורה ראה רבי אבהו עולמו בחייו ביופיו, בכבוד המושפע עליו מקשריו עם בית הקיסר ולפיכך סבור הוא שינכו לו זאת משכרו ומזכויותיו ויגיעו ועמלו היה לריק.

בשעת סילוקן של צדיקים הקב"ה מראה להם מתן שכן ונפשם שבעה והם ישנים.

כד דמך רבי אבהו אחוו ליה י"ג נהרי אפרסמון, אמר אילין דמאן, אמרו ליה דידך, אמר אלין דאבהו ואני אמרתי לריק ידעתי. (בראשית רבה, סב ג)

וכל כך למה, כי כל שאיפתו שיתקלס עילאה על ידו.

וכמו שהעידו חז"ל על גודל ענוותנותו (סוטה מ). בשמעו מפי אשתו את מאמר אשת מתורגמנו שאין בעלה המתורגמן נזקק לחכמתן של רבי אבהו ורק מפני כבודו גוחן הוא עליו לשמוע את דבריו, והניח את רוגזה באמרו: וכי מה אכפת לך ומה נפקא מינה לך: מיני ומיניה יתקלס עילאה.

ועוד הפליגו שם בענוותנותו לפייס את רבי חייא בר אבא שדרש לפני הצבור בשמעתא והניחוהו העם ובאו לשמוע את רבי אבהו שדרש באגדתא והמשיל זאת למוכר הסדקית שהעם קופץ עליו ולא על מוכר האבנים הטובות.

ואת דכא ושפל רוח. חד אמר אני את דכא שהרי הניח הקב"ה כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ואמר רב יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו - לאהוב את הנמיכות - שהרי הניח הקב"ה כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני. (סוטה ה).

להורות נתן בלבו, כי בוחר הקב"ה להשרות שכינתו ומקום ומקום לדור בו היכן שמזהה את השפלות רוח והנמיכות.

ואם כן אין מקום לליצנות המליצים על משה ומזכירים לו את היותו - בן עמרם - שלידתו בפסול לאחר שניתנה תורה, אלא מעלת היותו הענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב ג) היא המכשרתו שתשרה שכינה במעשה ידיו ונעם ה' כוננה עליו. והוא המברך את העם ואומר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. (שמות לט מג) והוא השוחק ליום אחרון.

ג.

רשב"י שומע לחשושים בתוככי ישיבתו כשחלק מהתלמידים מבקשים לצאת לחוצה לארץ ולעשות שם כסף רב כאותו תלמיד שחזר עשיר

מחוצה לארץ. ידע רשב"י והוציאם לבקעה אחת שעל פני מירון והתפלל ואמר: בקעה בקעה המלאי דינרי זהב. התחילה מושכת דינרי זהב לפניהם. אמר להם אם זהב אתם מבקשים - הרי זהב טלו לכם. אלא היו יודעים כל מי שהוא נוטל עכשיו - חלקו של עולם הבא הוא נוטל שאין מתן שכן התורה אלא לעולם הבא - הווי אומר ותשחק ליום אחרון. (שמות רבה, י"ב ג)

סיני! סיני הוא נקרא... ממנו תצא תורה!

מורה הוא לחבריו שתורתן אומנותן שעטרה זו ראויה והולמת רק לאותם שמאמינים ויודעים כי יקר בעיני ה' שמותה לחסידיו - אימתי הקב"ה מודיע לצדיקים ה'קקר שמתוקן להם - רק סמוך למיתתן. אך במשך חייהם כדי שתשרה שכינה עמהם חייבים הם להיות דכא ושפל רוח כסיני שאותו בחר ה' מכל ההרים והשכין עליו שכינתו.

להודיע שכל קויך לא יבשו!

תחילתה של גזרה ב'מרד' של מרדכי שאינו כורע ואינו משתחוה להמן, ולא שת לבו לצו המלך לכל עבדי המלך שיהיו כורעים ומשתחווים לו.

המן מתמלא חמה ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי ובעם מרדכי ומאן ניהו רבנן ומבקש הוא להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש ועל כן סכמו בעל התל ובעל החריץ כי למלך אין שוה להניח את העם שישנו מן המצוות והם מפוזרים ומפורדים בכל מדינות המלך.

ולאחר ששקל עשרת אלפים ככר כסף להביא אל גנזי המלך הוסרה טבעת המלך וניתנה לצורך היהודים לעשות בעם כטוב בעיניו.

והספרים שנכתבו בי"ג ניסן נשלמו ביד הרצים אל כל מדינות המלך, והדת נתנה בשושן הבירה והעיר שושן נבוכה מקול בכיותיהן של ישראל המעורב בשמחת הנכרים הששים לאבדן עם סגולה.

וכמוכן שהאצבעות הופנו אל מרדכי משיירי כנסת הגדולה אשר אסר בשעתו את ההשתתפות בסעודת ההכתרה שנערכה בשנת שלש למלכותו, ועתה הוסיף להבעיר את חמת המן המנושא על ידי המלך בסרוב לכרוע ולהשתחוות לו, ועליו חלה חובת האחריית לאבל הגדול ליהודים ולצום והבכי והשק והאפר אשר יצע לרבים.

ותשחק ליום אחרון.

מרדכי שידע את אשר נעשה מקיש על דלתות שמים, מבטל ומעביר את מצות אכילת המצה ומרים את קול הצאן קדשים המתכנסים יחד

עמו לעסוק בהלכות קמיצה לפני מלכו של עולם שנדדה שנתו והפך את פור המן לפורנו ואותו שעמד בעשרו ובקש לעשות העץ למרדכי נפל ברשעו ונתלה על אותו עץ, והצדיק ה'נאשם' נחלץ מיד רשע ושושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי.

צא ולמד על צרת דורנו מהאויבים האכזרים שפרצו חומות שמחת תורתנו בשמיני עצרת דהאי שתא, ומני אז דמי אחינו נשפך כמים, בני הגבול הדרומי והצפוני מסובבים מעיר לעיר, ישובים נעקרים ממקומן, ואין לך יום שאין קללתו מרובה משקודמו. ורק כאשר נוכח ראשו לשוב אליו באמת, נעקר את הוללות הפורים הרחובית ונעצר את שפלותו להיות ביום זה ככל העמים, ונתפס מטה עוז של תפלת הרבים הזועקים כאילת השחר: קלי קלי למה עזבתי ותוסף אסתר לדבר לפני מלכו של עולם ותבך ותתחנן לו על עם ה' כי נפלו בחרב ועל כרם בן שמן אשר ניתן למשיסה - תדד שנתו ויושיע לעם סגולתו וצאן מרעיתו וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים.